

Манн Р. В.

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки та управління
Черкаського державного технологічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3936-2677>*

Махно С. В.

*аспірант
Черкаського державного технологічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2162-1140>*

Mann Ruslan

*Doctor of Economics, Full Professor,
Head of the Department of Economics and Management
Cherkasy State Technological University*

Makhno Serhii

*Postgraduate Student
Cherkasy State Technological University*

РЕАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ: СВІТОВІ ТРЕНДИ ТА НАЦІОНАЛЬНІ РЕАЛІЇ

Анотація. В статті проаналізовано світові тенденції та національні особливості реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств. Акцентовано, що результати такого аналізу можуть бути використані для наукового обґрунтування та методологічного забезпечення системи заходів стратегій та програм інноваційно-інвестиційного розвитку бізнесу, держави та її регіонів, зокрема в такий важливий для України етап розвитку, яким є період її постконфліктного відновлення. Реалізація інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємства розглядається як процес досягнення ним високої продуктивності виробництва, стабільної прибутковості діяльності, вигідної ринкової конкурентної позиції, стійкої здатності продукувати конкурентоспроможну продукцію, яка відповідатиме очікуванням ринку та найбільш повно задовольнятиме потреби суспільства.

Ключові слова: інновації, інвестиції, економічний потенціал, підприємство, національна економіка, постконфліктний період.

Постановка проблеми. Реалізація інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств є фактором їхньої конкурентоспроможності та сталого розвитку як на національному, так і на міжнародному рівнях. Зважаючи на швидку зміну технологічної парадигми, динаміку глобальних ринків та зростаючий обсяг інвестицій у науково-дослідну та інноваційну сферу в світовому масштабі, аналіз світових трендів у цьому контексті постає актуальним науковим та практичним завданням. Ключовим чинником, що наразі впливає на всі соціально-економічні процеси, зокрема й на потоки інновацій та інвестицій, як на території України, так і на території країн, які тісно співпрацюють з нашою державою в різноманітних сферах, виступає воєнний конфлікт, розв'язаний росією проти України. Саме тому, досліджуючи національні особливості реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств в економіці окремої держави, важливо враховувати зазначений чинник конкретно-історичних умов перебігу інноваційних та інвестиційних процесів.

Також є необхідним аналіз взаємозв'язку та порівняння світових тенденцій і національних особливостей реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств. Необхідність постає з декількох причин. По-перше, у результаті стрімкої глобалізації економіки підприємства залучаються до глобальних ланцюжків виробництва і постачання. Моніторинг світових тенденцій інноваційно-інвестиційних процесів надає змогу порівняння конкурентоспроможності підприємств держави на міжнародному рівні та здійснення необхідної корекції в стратегії їх функціонування й розвитку. По-друге, національні особливості доступності ресурсів, регуляторних

обмежень, тощо, можуть суттєво позначатись на умовах реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств. За результатами порівняльного аналізу світових тенденцій і національних особливостей з'являється можливість визначення оптимального шляху реалізації потенціалу підприємств в цьому контексті. По-третє, підприємства змушені постійно оцінювати ризики та можливості, пов'язані з інноваціями та інвестиціями. Відстеження світових трендів інноваційно-інвестиційних процесів дозволяє отримати інформацію про специфіку їх впливу на розвиток відповідних галузей економіки (у найближчій чи віддаленій перспективі), що може допомогти підприємствам підготуватися до змін та скористатись можливостями, які надає глобальний ринок. По-четверте, порівняльний аналіз дозволяє виявити конкурентні переваги національних економік і секторів, які розвиваються; така інформація може стати основою для розробки стратегій, спрямованих на залучення інвестицій та створення сприятливих умов для інноваційного зростання. По-п'яте: розуміння світових трендів і національних особливостей також сприяє міжнародній співпраці, обміну ідеями, ресурсами між країнами та підприємствами. В цілому, порівняльний аналіз світових тенденцій та національної специфіки реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств є важливим в контексті стратегічного менеджменту: він озброює бізнес необхідною інформацією і відкриває для підприємств нові перспективи в конкурентній боротьбі, допомагає адаптуватися до мінливого економічного середовища й досягати стійкого росту та успіху в глобальному масштабі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі, яка присвячується вивченню різноманітних аспектів системи економічного потенціалу підприємств, переважна більшість дослідників виокремлює дві тісно пов'язані між собою підсистеми такого потенціалу – інноваційну та інвестиційну.

В українській фаховій літературі авторами останніх наукових публікацій, присвячених різним аспектам інноваційного та інвестиційного потенціалів підприємств, є: Галагаш Р., Грицишин В., Джинджоян В., Смельянов О., Єпіфанова Ю., Кудря Я., Лойко Д., Майорова І., Маркіна І., Машлій Г., Назаренко І., Петрушка Т., Приз О., Пуцентейло П., Симак А., Торяник В., Уніят Л., Чорна Н., Шкарлет С. та ін.

Смельянов О. [1], Єпіфанова І. [2], Шкарлет С. [3], Машлій Г. [4] систематизують наукові підходи до визначення сутності інноваційного та інноваційного потенціалів підприємства, вивчають чинники, які впливають на формування потенціалів. Майорова І. [5] досліджує складові інноваційно-інвестиційного потенціалу промислового підприємства, формує систему показників, за якими рекомендує оцінювати інвестиційно-інноваційний потенціал підприємства. Діагностично-управлінські аспекти розвитку інвестиційно-інноваційного потенціалу підприємства обґрунтовує Назаренко І. [6]. Галузеві особливості розвитку та забезпечення інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств досліджують: в промисловому секторі – Маркіна І. [7] і Кудря Я. [8], в аграрній сфері – Пуцентейло П., Уніят Л., Чорна Н. [9]. Галагаш Р. [10] аналізує умови та чинники розвитку інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств регіону. Торяник В., Джинджоян В. [11] вивчають такі суб'єкти інноваційно-інвестиційного процесу як транснаціональні корпорації, а також реалізацію інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств у міжнародному бізнесі у формі прямих іноземних інвестицій.

У наукових джерелах, представлених в базі даних Scopus, перша публікація з проблем реалізації економічного потенціалу підприємства з'явилась в 1981 році. За період 1981–2021 роки за досліджуваною проблематикою (економічний, у тому числі інвестиційний, інноваційний потенціал підприємства) в базі Scopus розміщено більше 60 наукових робіт (здебільшого журнальних статей та матеріалів конференцій). Найбільше число наукових публікацій впродовж означеного періоду припадає на 2020 рік (13 одиниць). Впродовж 1981–2021 років науковці з України стали авторами 13 публікацій, науковці з Польщі – 12 публікацій, з Казахстану – п'яти, а з Литви – трьох публікацій. Основна частка публікацій представлена в таких предметних областях: «бізнес, менеджмент і бухгалтерський облік» (22 одиниці), «економіка, економетрика та фінанси» (21), «інженерія» (19), «соціальні науки» (14) та «екологія» (12 одиниць) [12]. Слід додати, що кількість наукових публікацій, знайдених в досліджуваній базі даних за ключовими словами «інвестиції підприємств» та «інновації підприємств» становить відповідно 183 (за період 1971–2021 роки, перша публікація зафіксована в 1971 році) та 663 (за 2000–2021 роки, перша публікація з'явилась в 2000 році) одиниць. Найбільша частка опублікованих робіт належить китайським авторам – 123 та 492 одиниці, відповідно. З числа усіх публікацій, представлених в базі даних Scopus за означеною тематикою впродовж досліджуваного періоду, українським вченим належить 8 (з ключовими словами «інвестиції підприємств») та 17 (з ключовими словами «інновації підприємств») публікацій [12]. За підсумком 2021 року досліджувана база даних поповнилась

дослідницькими роботами таких українських авторів як Чайковська І., Григорук П., Чайковський М. [13], Перерва П., Усов М., Чернобровкіна С., Ларка Л., Рудика В. [14], Гілорме Т., Горбач Л. [15], Фролова Л., Жадько К., Ілляш О., Єрмак С., Носова Т. [16].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Поцінуючи вагомість наукового доробку і праць вчених-економістів, які вивчають обрану проблематику, слід наголосити на необхідності систематичного аналізу світових тенденцій інноваційно-інвестиційного процесу та співставлення з ними особливостей процесу реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств національної економіки. Результати аналізу та співставлення можуть бути задіяні для наукового обґрунтування та методологічного забезпечення системи заходів стратегій та програм інноваційно-інвестиційного розвитку бізнесу, держави та її регіонів, зокрема в такій важливий для України етап розвитку, яким є період постконфліктного відновлення.

Мета статті: аналіз світових тенденцій та національних особливостей реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Узагальнюючи наявні в науковій економічній літературі підходи до визначення сутності поняття «інноваційно-інвестиційний потенціал підприємства», можна виокремити його розуміння науковцями у широкому трактуванні та конкретизованому значенні. Приєднуємось до тих дослідників, які такий потенціал у широкому розумінні визначають як «сукупність взаємопов'язаних складників, що характеризують можливість підприємства здійснювати інноваційну та інвестиційну діяльність» для досягнення поставлених цілей та завдань його функціонування та розвитку [17]. Конкретизуючи визначення потенціалу, його слід розглядати як «систему інноваційно-інвестиційних ресурсів, факторів та умов» [18], що зумовлюють можливості підприємства створювати й освоювати інновації, акумулювати й освоювати інвестиції, здійснювати інвестиції в інновації.

Реалізація інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємства означає досягнення ним високої продуктивності виробництва, стабільної прибутковості діяльності, вигідної ринкової конкурентної позиції, стійкої здатності продукувати конкурентоспроможну продукцію, яка відповідатиме очікуванням ринку та найбільш повно задовольнятиме потреби суспільства.

Реалізація потенціалу підприємства передбачає комплексну оптимізацію його внутрішніх та зовнішніх аспектів. Внутрішній аспект включає в себе ефективне використання внутрішніх ресурсів та факторів внутрішнього середовища: 1) управління різноманітними ресурсами (фінансовими, матеріальними) та оптимізація бізнес-процесів (основних, забезпечувальних, виробничих, організаційних, адміністративних тощо); 2) відповідний розвиток та управління персоналом (найм, навчання, мотивація та розвиток, внутрішньо-корпоративна мобільність); 3) побудова позитивного організаційного клімату, формування ефективних комунікацій між підрозділами, досягнення «командної творчої взаємодії» персоналу; 4) технологічна модернізація: впровадження сучасних технологій та інноваційних підходів у виробничий процес. Зовнішній аспект реалізації потенціалу зумовлений активним використанням можливостей зовнішнього середовища, а також таких факторів як: розширення клієнтської та партнерської бази, забезпечення лояльності нових партнерів та залучення клієнтів; диверсифікація діяльності (зокрема інвестиційної та інноваційної); пошук та завоювання нових ринків, нових сфер діяльності, розширення географії бізнесу.

Ці два аспекти взаємопов'язані та вимагають вираженого та системного підходу для досягнення успішної реалізації потенціалу підприємства.

Визначені вище основні напрями реалізації інвестиційно-інноваційного потенціалу підприємства пов'язані зі зміною існуючого стану на бажаний одного чи декількох з п'яти елементів широко представлених в науковій літературі та застосовуваних в управлінській практиці «базисних (еталонних)» стратегій розвитку підприємств. Такими елементами виступають: продукт, технології, положення підприємства всередині галузі, ринок або галузь. Саме тому в процесі вивчення світових тенденцій та національних особливостей реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств доцільно звернути увагу на новітні види продукції та провідні технології її виготовлення, на нові ринки збуту та перспективні високоприбуткові галузі.

Загальні тенденції масштабів інвестицій в інновації (витрат в дослідження та розробки), та їх динаміка в світовому вимірі впродовж 1996–2021 років, за даними аналітичного центру Global R&D funding forecast [19; 20], проілюстровані на рисунку 1. Світові інвестиції у наукові дослідження та розробки (в академічних, державних та промислових організаціях) за підсумком 2021 становили 2348,20 млрд дол. США, що в 4,23 рази більше ніж в 1996 році. Впродовж досліджуваного періоду досліджувані витрати щороку в середньому зростали на 6,22%. В 2021 році відносно попереднього 2020 року світові витрати в дослідження та розробки збільшились на 133 млрд дол. США або на 6%.

Уявлення про те, які світові ринки та галузі світової економіки є пріоритетними для реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств, певною мірою можна отримати за результатами аналізу чисельних світових рейтингів провідних компаній світу, які щорічно визначаються авторитетними консалтинговими агенціями, діловими інтернет-виданнями за такими характеристиками як обсяг продажів, ринкова капіталізація, витрати на дослідження та розробки тощо.

За даними Global R&D funding forecast, левова частка глобальних інвестицій в інновації в 2021 році географічно припадає на країни Азії – 46% від загального об'єму світового показника, зокрема Китай – 25,5%, Японія – 7,5%, Індія – 3,8%, Південна Корея – 3,78; частка глобальних інвестицій в інновації, яка припадає на країни Північної Америки – 26,4%, зокрема Сполучені Штати Америки – 24,5%; частка інвестицій, що припадає на Європейські країни, становить 19,6%, зокрема Німеччина – 5,2% [20].

В таблиці 1 наведено дані рейтингів провідних компаній світу 2021 року за версією Boston Consulting Group [21], Forbs [22], Fast Company [23]. Як видно з даних таблиці, найінноваційнішими компаніями світу є ті, що працюють в технологічних сферах та галузях.

За даними видання Financial Times, на технологічні компанії (до яких входять ті, що продають програмне забезпечення, комп'ютерні послуги, апаратне забезпечення та обладнання) в 2021 році припадає 57% сумарних витрат на дослідження та розробки 100 найкращих інноваційних компаній світу (інноваційних лідерів). На компанії сфери охорони здоров'я припадає 23,5% від загальної суми витрат на дослідження та розробки інноваційних лідерів світу, на компанії автомобільної галузі – 2,2%, на компанії інших галузей (енергетику, інфраструктуру, промисловість і фінансові компанії) – 6,2% [24].

Стосовно світових тенденцій реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств за такими елементами як новітні види продукції та провідні технології, слід зазначити наступне. За прогнозами аналітичної платформи Make it in Ukraine, найбільш ймовірними орієнтирами та напрямиами прогресу видів продукції та технологій в 2022–2025 роках слід вважати: розвиток нанотехнологій та наноматеріалів; поширення технологій 3D-друку (в медицині, харчовій промисловості, будівництві та інших сферах), вдосконалення пристроїв і матеріалів для друку; розширення інтернету речей, поєднання штучного інтелекту та машинного навчання, розвиток моделей і систем машинного навчання; поширення робототехніки (насамперед у виробництві, а також в медицині, в державній без-

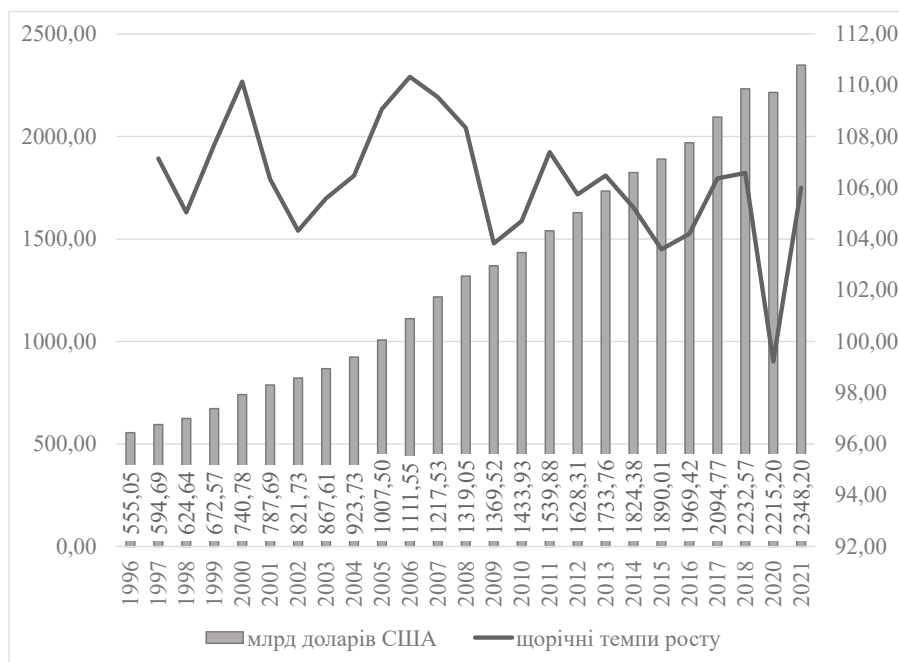

Рис. 1. Загальна сума глобальних інвестицій в інновації (витрат на дослідження та розробки, НДДКР), 1996–2021 роки, млрд дол. США

Джерело: [19]

Реалізація інноваційно-інвестиційного потенціалу провідних компаній світу за даними рейтингів провідних компаній світу за версією Boston Consulting Group, Forbs, Fast Company, 2021–2022 роки

№ з/п	Найінноваційніші компанії світу за версією Boston Consulting Group		Найтехнологічніші компанії світу за версією Forbs		Найінноваційніші компанії світу за версією Fast Company	
	Компанія	Галузь діяльності	Компанія	Країна походження/ базування	Компанія	Сфера та результати діяльності
1	Apple	Техніка і телекомунікації	Apple Inc.	США	Moderna	Біотехнології, розробка вакцини та ліків. Створила вакцину від коронавірусу, яку зручно транспортувати
2	Microsoft	Техніка і телекомунікації	Alphabet Inc.	США	Pfizer	Фармакологія. Створила першу у світі вакцину від коронавірусу
3	Amason	Техніка і телекомунікації	Microsoft Corporation	США	Shopify	Сервіс для запуску інтернет-магазинів
4	Alphabet	Техніка і телекомунікації	Samsung Group	Південна Корея	SpaceX	Космічна галузь. Порт постачальника Інтернет-послуг через дочірнє підприємство Starlink
5	Tesla	Транспорт та енергетика	Tencent Holdings Ltd.	Китай	SpringHill Company	Виробництво фільмів і серіалів
6	Samsung	Техніка і телекомунікації	Meta Platforms	США	Epic Games	Розробник мобільних ігор, зокрема Fortnite
7	Moderna	Біотехнології та охорона здоров'я	Intel Corporation	США	Netflix	Найбільший у світі сервіс стрімінгу, понад 200 мільйонів підписників
8	Huawej	Техніка і телекомунікації	Taiwan Semiconductor Manufacturing Co.	Тайвань	Tock	Сервіс для організації доставки та самовивозу з ресторанів
9	Sony	Техніка і телекомунікації	Cisco Systems Inc.	США	Microsoft	Програмне забезпечення та техніка. Капіталізація 1,7 трлн дол.
10	IBM	Техніка і телекомунікації	IBM	США	Graphika	Дослідницька компанія

Джерело: [21–23]

пеці, військовій сфері) та формування Robonomics; гіперавтоматизація на основі поєднання можливостей штучного інтелекту та роботизованої автоматизації процесів; розробка та поширення модульних застосунків, програм і сервісів; застосування Cloud Native-підходу до створення та експлуатації хмарних систем, сервісів та центрів; цифровізація систем управління містами (Smart Cities); створення та поширення систем цифрових валют; використання криптовалют, розвиток криптосфери; подальший розвиток Інтернет на основі принципів Web3; кібербезпека, розвиток технологій захисту даних та приватності; створення й використання «фабрик даних». Фахівці вважають, що переважна більшість новацій, які стосуються продуктів та технологій, пов'язана із розвитком фундаментальної науки та основних її сфер (нанотехнології, робототехніка, штучний інтелект), а також зумовлена цифровими трендами (Web3, мережева інфраструктура і захист) [25].

Аналізуючи сучасні національні особливості реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу українських підприємств, необхідно, насамперед, враховувати такий ключовий фактор впливу на досліджуваний процес як військова російська агресія проти України. Увесь наявний інноваційно-інвестиційний потенціал вітчизняних підприємств задіяний для забезпечення держави ресурсами для продовження оборони. Проте, унаслідок повномасштабної війни, розпочатої росією на території України, більш як третина українських промислових підприємств припинила свою роботу. За оцінками Київської школи економіки, з початку війни до вересня 2022 року було пошкоджено та зруйно-

вано 412 промислових підприємств, а загальна сума прямих збитків підприємств оцінюється у 13 млрд дол. США. Також підтверджено руйнування близько 13,5% шкіл, 6% лікарень, 5,8% житлового фонду та 14,1% доріг, а завдані збитки обчислюються сотнями мільярдів доларів [26]. Відбудова зруйнованих підприємств, об'єктів соціальної сфери та інфраструктури потребує значних обсягів інвестицій, а їх відновлення повинно відбуватись із застосуванням новітніх технологій. Майбутня реконструкція України не може обмежуватись відбудовою економіки з метою досягнення параметрів довоєнного стану, її змістом має стати потужне відновлення та модернізація країни, що передбачає всеосяжну трансформацію соціально-економічної системи. На думку експертів, на шляху післявоєнного відновлення Україна «має пройти системний шлях структурної трансформації та модернізації в економіці (інвестиції, технології, логістика, експорт, збільшення глибини переробки сировини, випуск технологічних товарів і послуг) та розвитку людського капіталу (якість освіти, фізична безпека, соціальні послуги, повернення осіб, що були вимушені виїхати, збільшення тривалості життя, тощо)» [27].

За планом українського уряду, основними напрямками та сферами реалізації економічного (зокрема й інноваційно-інвестиційного) потенціалу підприємств України в період повоєнної відбудови її територій, повинні стати: модернізація регіонів та житлового будівництва (за цим напрямом планується скерувати 21% коштів, необхідних для відбудови), енергетична безпека (18%), логістика та сполучення (17%), доступ до фінансування (10%), макрофінансова стабільність

(8%), оборона і безпека (8%), сектори з доданою вартістю (6%), сучасна соціальна інфраструктура (6%), культура та спорт (3%), довкілля та сталий розвиток (3%), соціальна підтримка та міграційна політика (1%), бізнес-середовище (1%), освіта (1%), охорона здоров'я (1%) [26; 28].

Висновки. Підбиваючи підсумки проведеного дослідження, зазначимо, що відновлення зруйнованої війною держави потребує комплексного підходу, включаючи максимальне використання інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств. Основні заходи, необхідні для повноцінної відбудови країни на основі ефективного залучення інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств:

1) ретельне вивчення та аналіз інфраструктурних потреб та можливостей: оцінка масштабів руйнувань та визначення основних галузей, які потребують першочергового відновлення; встановлення пріоритетів та розроблення стратегії відновлення, враховуючи нагальні потреби населення та економічні можливості;

2) пошук та використання зовнішніх джерел інвестицій: залучення інвестицій із таких джерел як національні та міжнародні фонди, приватні іноземні інвестори, державні урядові програми; створення та застосування можливостей спеціальних інвестиційних пулів для відновлення зруйнованих галузей економіки;

3) сприяння інноваціям: стимулювання досліджень та розробок нових технологій, спрямованих на відновлення та розвиток економіки; запровадження стимулів для підприємств, які активно залучають інноваційні підходи у відновлення виробництва та надання послуг;

4) сприяння співпраці між державним сектором, приватними компаніями, міжнародними організаціями та громадськими установами; розроблення та реалізація спільних проєктів та програм залучення коштів та ресурсів для відновлення;

5) розвиток людських ресурсів: інвестування в освіту та навчання населення для забезпечення кваліфікованої робочої сили, потрібної для відновлення економіки; запровадження програм підготовки та перепідготовки працівників, спрямованих на нові технології та інновації;

6) підтримка соціально вразливих груп населення, забезпечення доступу до освіти, медичних послуг та соціального захисту; стимулювання підприємств до реалізації соціально відповідальних проєктів у зруйнованих районах.

Загалом, ефективне використання інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств у постконфліктному відновленні держави вимагає взаємодії всіх зацікавлених сторін, а також планування та реалізації довгострокових стратегій, спрямованих на стале соціально-економічне відродження країни.

Список використаних джерел:

1. Ємельянов О.Ю., Петрушка Т.О., Симак А.В. Інвестиційний потенціал підприємств: сутність, чинники формування та методи оцінювання. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 60. С. 87–91.
2. Єпіфанова І.Ю., Гладка Д.О. Інноваційний потенціал підприємства: сутність, складові та фактори впливу. *Економіка і суспільство*. 2018. № 14. С. 354–360.
3. Шкарлет С.М., Лойко Д.М. Поняття інноваційного потенціалу в контексті різних методологічних підходів. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. №1 (67). С. 53–59.
4. Машлій Г., Грицишин В., Мосій О. Теоретичні засади формування інвестиційного потенціалу підприємств та напрями його розвитку. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2021. Вип. 2 (25). С. 421–432.
5. Майорова І.М. Інвестиційно-інноваційний потенціал промислового підприємства. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2019. Т. 30(69). № 2. С. 139–143.
6. Назаренко І.М. Діагностично-управлінські аспекти в системі розвитку інвестиційно-інноваційного потенціалу підприємства. *Агроекономіка*. 2020. № 22. С. 23–28.
7. Маркіна І.А., Марчишин С.М. Розвиток інноваційно-інвестиційного потенціалу промислового сектору. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2019. № 2. С. 5–11.
8. Кудря Я.В. Управління інвестиційно-інноваційним потенціалом промислових підприємств: монографія / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»; наук. редактор д.е.н., проф. С.О. Ішук. Львів, 2018. 192 с.
9. Пуцентейло П., Уніят Л., Чорна Н. Інвестиційно-інноваційне забезпечення розвитку підприємств аграрної сфери в умовах конкурентного середовища. *Економічний дискурс*. 2020. Вип. 4. С. 111–127.
10. Галагаш Р.А., Івченко Ю.А. Об'єктивні передумови розвитку інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств регіону. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2017. № 2 (232). С. 23–27.
11. Торяник В.М., Джинджоян В.В., Приз О.В. Інноваційно-інвестиційні тренди у міжнародному бізнесі. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 22. С. 5–9.
12. Scopus. URL: <https://www.scopus.com/>
13. Chaikivska, I.I., Hryhoruk, P.M., Chaikovskiy, M.Yu. Fuzzy model for complex risk assessment of an enterprise investment project. *CEUR Workshop Proceedings*. 2021. 3048. P. 163–179.
14. Pererva, P., Usov, M., Chernobrovkina, S., Larka, L., Rudyka, V. Methods for assessing the investment attractiveness of innovative projects. *Estudios de Economia Aplicada*. 2021. 39 (6).
15. Hilorme, T., Horbach, L. Innovative Energy-Saving Technology Management Model in the Company Sustainable Development System. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*. 2021. 940 (1). Art. No. 012055.
16. Frolova, L., Zhadko, K., Ilyash, O., Yermak, S., Nosova, T. Model for opportunities assessment to increase the enterprise innovation activity. *Business: Theory and Practice*. 2021. 22 (1). P. 1–11.
17. Рудь Н.Т., Гура О.С. Комплексний аналіз складових елементів інноваційного потенціалу підприємства та його оцінка. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 6. С. 510–517.
18. Весельська К.А. Формування інноваційно-інвестиційного потенціалу спільних машинобудівних підприємств. *Економічний вісник НТУ «КПІ»: збірник наукових праць*. 2014. Вип. 11. С. 445–451.
19. Total global spending on research and development (R&D) from 1996 to 2021 (in billion PPP U.S. dollars). URL: <https://www.statista.com/statistics/1105959/total-research-and-development-spending-worldwide-ppp-usd/>
20. Global R&D funding forecast 2021. URL: <https://www.rdworldonline.com/2021-global-rd-funding-forecast-released/>
21. Overcoming the Innovation Readiness Gap. URL: https://www.bcg.com/publications/2021/most-innovative-companies-overview?utm_source=ixbtcom
22. The World's Largest Tech Companies In 2022. URL: <https://www.forbes.com/sites/jonathanponciano/2022/05/12/the-worlds-largest-tech-companies-in-2022-apple-still-dominates-as-brutal-market-selloff-wipes-trillions-in-market-value/?sh=6fefde543448>

23. The World's 2021 Most Innovative Companies [https](https://www.fastcompany.com/90603436/the-worlds-most-innovative-companies-2021). URL: <https://www.fastcompany.com/90603436/the-worlds-most-innovative-companies-2021>.
24. Top 100 global innovation leaders. URL: <https://www.fdiintelligence.com/content/feature/global-innovation-leaders-2022-edition-82527>
25. Упиряка М. Світле майбутнє: яких технологічних трендів чекати у 2022–2025 роках. URL: <https://mind.ua/openmind/20234271-svitlye-majbutne-yakih-tehnologichnih-trendiv-chekati-u-20222025-rokah>
26. «Росія заплатить» – проєкт зі збору, оцінки й аналізу інформації про матеріальні втрати України від війни з Росією. URL: <https://kse.ua/ua/russia-will-pay/>
27. План відновлення України. URL: <https://recovery.gov.ua/>
28. Зубко Г. З чого починати відбудову України? Першочергові заходи для відновлення та модернізації інфраструктури. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/07/21/689447/>

References:

1. Yemelianov O.Iu., Petrushka T.O., Symak A.V. (2021) Investment potential of enterprises: essence, factors of formation and evaluation methods. *Market infrastructure*, vol. 60, pp. 87–91. (in Ukrainian)
2. Yepifanova I.Iu., Hladka D.O. (2018) Innovative potential of the enterprise: essence, components and influencing factors. *Economy and society*, no. 14, pp. 354–360. (in Ukrainian)
3. Shkarlet S.M., Loiko D.M. (2020) The concept of innovative potential in the context of different methodological approaches. *Scientific view: economics and management*, no. 1 (67), pp. 53–59. (in Ukrainian)
4. Mashlii H., Hrytsyshyn V., Mosii O. (2021) Theoretical principles of formation of investment potential of enterprises and directions of its development [Electronic resource]. *Socio-economic problems and the state*, vol. 2 (25), pp. 421–432. (in Ukrainian)
5. Maiorova I. M. (2019) Investment and innovation potential of an industrial enterprise. *Academic notes of the Tavri National University named after V.I. Vernadskoho. Series: Economics and management*, vol. 30(69), no. 2, pp. 139–143. (in Ukrainian)
6. Nazarenko I.M. (2020) Diagnostic and management aspects in the system of development of the investment and innovation potential of the enterprise. *Agroworld*, no. 22, pp. 23–28. (in Ukrainian)
7. Markina I. A., Marchyshynets S. M. (2019) Development of the innovation and investment potential of the industrial sector. *Actual problems of innovative economy*, no. 2, pp. 5–11. (in Ukrainian)
8. Kudria Ya.V. (2018) Management of investment and innovation potential of industrial enterprises: monograph / State University "Institute of Regional Studies named after M.I. Dolishnoho National Academy of Sciences of Ukraine"; of science editor, Doctor of Economics, prof. S. O. Ishchuk. Lviv, 192 p. (in Ukrainian)
9. Putsenteilo P., Uniat L., Chorna N. (2020) Investment and innovation support for the development of agricultural enterprises in a competitive environment. *Economic discourse*, vol. 4, pp. 111–127. (in Ukrainian)
10. Halahash R.A., Ivchenko Yu.A. (2017) Objective prerequisites for the development of innovation and investment potential of enterprises in the region. *Bulletin of the Eastern Ukrainian National University named after Volodymyr Dahl*, no. 2 (232), pp. 23–27. (in Ukrainian)
11. Toryanyk, V., Dzhyndzhoian, V. and Priz, O. (2019) Innovation and investment trends in international business. *Investytsiyni: praktyka ta dosvid*, vol. 22, pp. 5–9.
12. Scopus. Available at: <https://www.scopus.com/>
13. Chaikovska, I.I., Hryhoruk, P.M., Chaikovskiy, M.Yu. (2021) Fuzzy model for complex risk assessment of an enterprise investment project. *CEUR Workshop Proceedings*, 3048, pp. 163–179.
14. Pererva, P., Usov, M., Chernobrovkina, S., Larka, L., Rudyka, V. (2021) Methods for assessing the investment attractiveness of innovative projects. *Estudios de Economia Aplicada*, 39 (6).
15. Hilorme, T., Horbach, L. (2021) Innovative Energy-Saving Technology Management Model in the Company Sustainable Development System. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 940 (1), art. no. 012055.
16. Frolova, L., Zhadko, K., Ilyash, O., Yermak, S., Nosova, T. (2021) Model for opportunities assessment to increase the enterprise innovation activity. *Business: Theory and Practice*, 22 (1), pp. 1–11.
17. Rud N.T., Hura O.S. (2018) Comprehensive analysis of the constituent elements of the innovative potential of the enterprise and its evaluation. *Global and national economic problems*, no. 6, pp. 510–517. (in Ukrainian)
18. Veselska K. A. (2014) Formation of innovation and investment potential of joint machine-building enterprises. *Economic Bulletin of NTUU "KPI"*, vol. 11, pp. 445–451 (in Ukrainian)
19. Total global spending on research and development (R&D) from 1996 to 2021 (in billion PPP U.S. dollars). Available at: <https://www.statista.com/statistics/1105959/total-research-and-development-spending-worldwide-ppp-usd/>
20. Global R&D funding forecast 2021. Available at: <https://www.rdworldonline.com/2021-global-rd-funding-forecast-released/>
21. Overcoming the Innovation Readiness Gap (2021). Available at: https://www.bcg.com/publications/2021/most-innovative-companies-overview?utm_source=ixbtcom
22. The World's Largest Tech Companies In 2022 (2022). Available at: <https://www.forbes.com/sites/jonathanponciano/2022/05/12/the-worlds-largest-technology-companies-in-2022-apple-still-dominates-as-brutal-market-selloff-wipes-trillions-in-market-value/?sh=6fefde543448>
23. The World's 2021 Most Innovative Companies [https](https://www.fastcompany.com/90603436/the-worlds-most-innovative-companies-2021) (2021). Available at: <https://www.fastcompany.com/90603436/the-worlds-most-innovative-companies-2021>
24. Top 100 global innovation leaders (2022). Available at: <https://www.fdiintelligence.com/content/feature/global-innovation-leaders-2022-edition-82527>
25. Upyriaka M. "Bright future: what technological trends to expect in 2022–2025" (2021). Available at: <https://mind.ua/openmind/20234271-svitlye-majbutne-yakih-tehnologichnih-trendiv-chekati-u-20222025-rokah> (in Ukrainian)
26. "Russia will pay" is a project to collect, evaluate and analyze information about Ukraine's material losses from the war with Russia. Available at: <https://kse.ua/ua/russia-will-pay/> (in Ukrainian)
27. План відновлення України. Available at: <https://recovery.gov.ua/> (in Ukrainian)
28. Zubko H. "Where to start the reconstruction of Ukraine? Priority measures for the restoration and modernization of infrastructure" (2022). Available at: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/07/21/689447/> (in Ukrainian)

REALIZATION OF THE INNOVATION AND INVESTMENT POTENTIAL OF ENTERPRISES: GLOBAL TRENDS AND NATIONAL REALITIES

Summary. The article analyzes world trends and national features of realizing the innovation and investment potential of enterprises. It is emphasized that the results of such an analysis can be used for scientific substantiation and methodological support of the system of strategic measures and programs for innovation and investment development of business, the state and its regions, in particular, in such an important stage of development for Ukraine, which is the period of post-conflict recovery. Realization of the enterprise's innovation and investment potential is considered as a process of achieving high production productivity, stable profitability, a favorable market competitive position, and a sustainable ability to produce competitive products that will meet market expectations and most fully satisfy the needs of society. Internal and external aspects of potential realization are presented. It was established that the main directions of realization of the studied potential are related to the change of the existing state to the desired one or several elements of enterprise development strategies, in particular the product, technology, position on the market or in the industry. In the process of studying global trends and national features of the implementation of the innovation and investment potential of enterprises, attention is focused on the newest types of products, leading technologies, new sales markets and promising ones. losses, needs and analysis of recovery opportunities (resources); setting priorities and developing a recovery strategy; diversification of investment sources for economic recovery; promotion of innovation and stimulation of innovative enterprises; promoting cooperation between the public sector, private companies, international organizations and public institutions; development and implementation of joint projects and programs to attract funds and resources for recovery; comprehensive development of human resources; support of socially vulnerable population groups; encouraging enterprises to implement socially responsible projects.

Key words: innovations, investments, economic potential, enterprise, national economy, post-conflict period.